

Les Demoiselles de Saint Antoine

Paul De Vylder

**Les Demoiselles
de Saint Antoine**

Met een essay van Bart Verschaffel

VANDENHOVE – A&S/books
2019

Jan Wellens de Cock (ca. 1480–1527), *De verzoeking van Sint Antonius*.

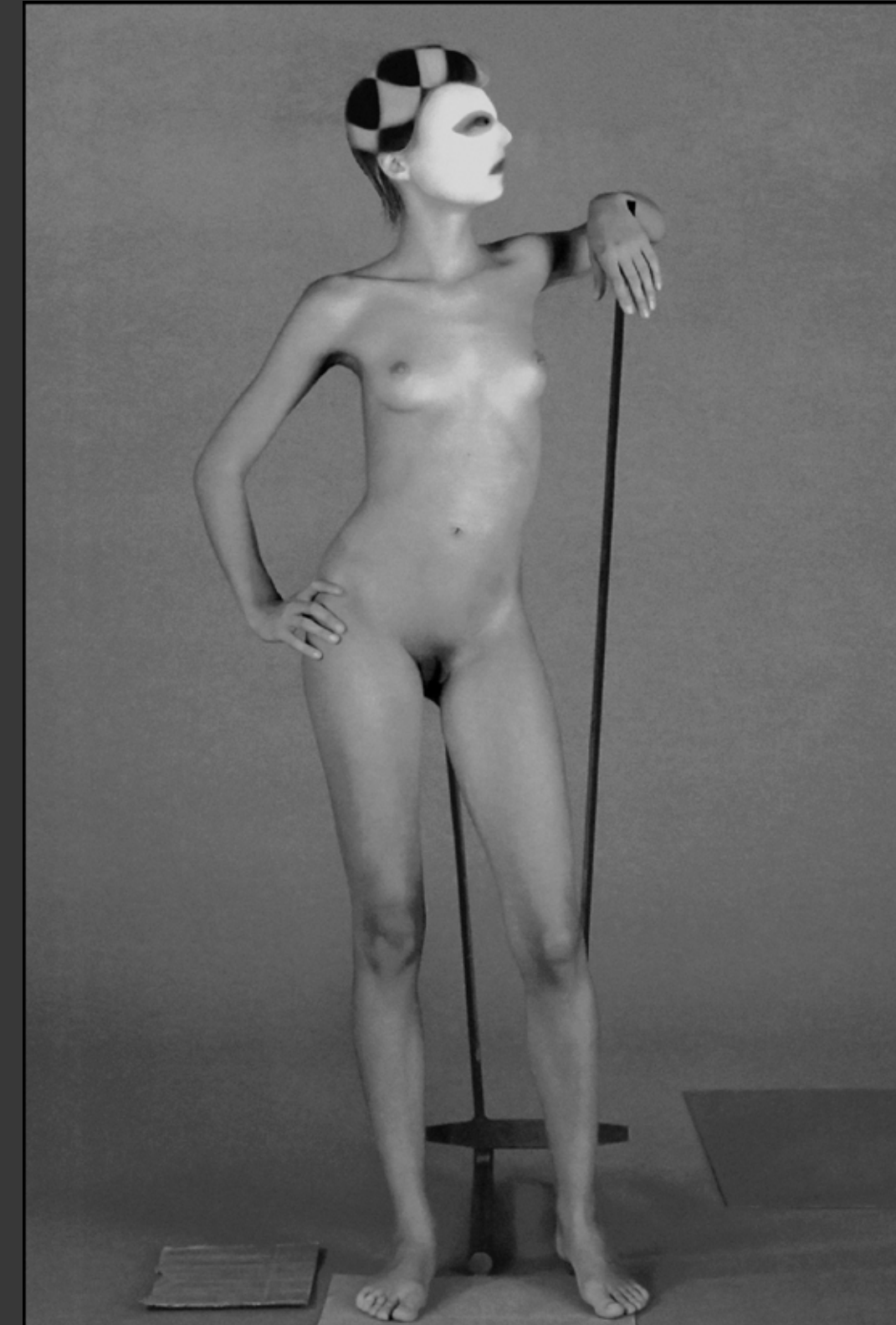
De duivel gaf hem hitsige gedachten in, maar Antonius verdreef ze met gebeden. De duivel prikkelde zijn zinnen, maar Antonius, rood van schaamte, alsof hij schuldig was, beheerste zich door zijn geloof, door te bidden en te waken. De duivel, die zich zo gedwarsboemd zag, nam 's nachts de gedaante aan van een vrouw en deed alles om hem te misleiden. Maar Antonius, die zijn gedachten gericht hield op Christus en op de zuiverheid van de ziel die Hij ons geschonken heeft, bluste de drift die hij wou opwekken. De duivel toverde hem nog allerlei wellustige beelden voor. Maar Antonius, vertoorn en gekweld, stelde zich de eeuwige straf voor die de ontuchtige te wachten staat, en de ondraaglijke wroeging die voor altijd aan diens geweten zal knagen.

Sint Athanasius, *Het leven van Sint Antonius*, hfst. III

Brisez les images! Voilez les vierges! Priez, jeûnez, pleurez, mortifiez-vous!
Pas de philosophie! Pas de livres! Après Jésus, la science est inutile!

Gustave Flaubert, *La tentation de Saint Antoine*

Contrapposto

Albrecht Dürer: Liber quartus picturae de flexionibus et gestu descriptarum imaginum

Tambour-maitre/maitresse

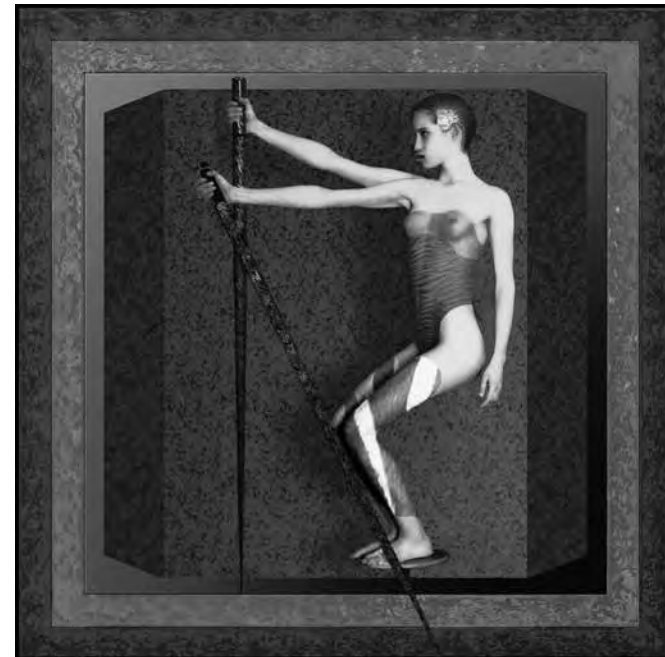
La demoiselle magicienne

à Madame Belon la folle

à Madame Belon la folle

feerde vrouw of man is (slechts) een model, een aanleiding of middel, maar tegelijk (ook) echt naakt, niet enkel op de plek en in de situatie waar het beeld gemaakt word – voor de schilder – maar tot in het beeld, voor de toeschouwer. De realiteit zet zich door tot in de fictie.

De reeks *Machinae* toont naaktmodellen zoals die in de klassieke studio-onderwijs in diverse houdingen poseren, daarbij leunend op een stok of een buizenconstructie om de ledematen of het lichaam te ondersteunen. In het oeuvre van De Vylder groeien die hulpconstructies uit tot kooien of machines die het lichaam inklemmen en gevangen houden, en breed associaties oproepen. Ze doen denken aan de draagstructuur van wijde japonnen, maar gaan zeker ook terug op de proportietekeningen van Dürer, en de rolgrotesken met decoratief naakt van Cornelis Bos en Floris De Vriendt waar nimfen, saters en hermen gevangen zitten in metaalstrippen. In de reeks *Cargo Cult* – de naam voor de verwachting dat de hemelgoden geschenken brengen – staan de modellen in 4 keer 4 verschillende poses hoog op een pedestaal, een stalen kruk, in een plastic leeg interieur, en weert de kunstenaar, gewapend met een magisch instrument, het model af. Het model is onbeweeglijk en scherp gefotografeerd, de schilder, geportretteerd als een soort kobold, schudt en verjaagt, is bewogen, en gevangen in een lichtstraal die zijn figuur op de vloer projecteert zonder romp, een wezen van twee uitgerokken benen.

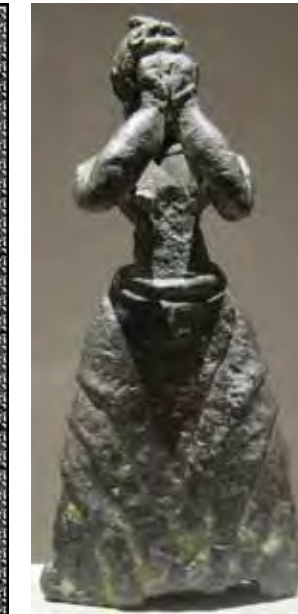
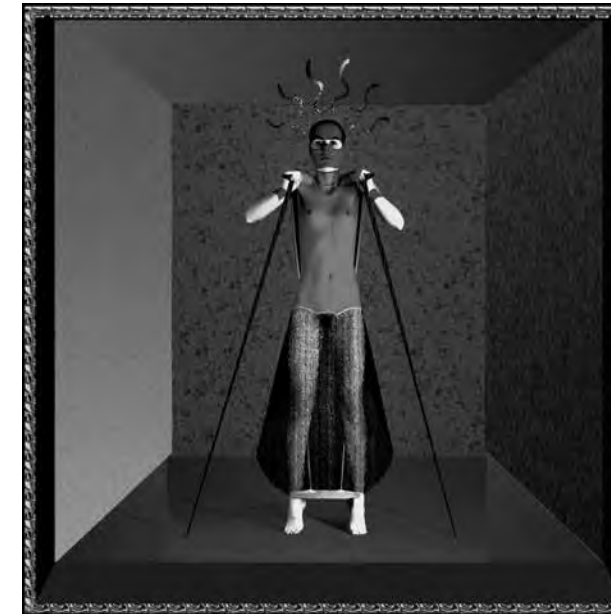
De Vylders recent werk, een reeks van 42 fotoglieden (2017/2019) is tegelijk een licht, frivolous naschrift bij al het voorgaande én de culminatie van het oeuvre. *Les Demoiselles de Saint Antoine* gaat over de verleiding door het naakt, over de kijker-voyeur, en dus over het beeld. Het gaat om kabinetstukken, om het soort voorstellingen dat niet in de publieke ontvangstruimtes maar in de private vertrekken hing. Antieke bacchanalen, Venus en Adonis, saters die slapende nimfen begluren, Paris die een oordeel moet vellen, Putifar die met Joseph naar bed wil, Jupiter die Danaë bezoekt, de 'caritas romana' van de dochters van Lot, Lucretia's, kuise Suzanna's die belaagd wordt door oude mannen, eremieten in bekoring, Turkse baden en odalissen, ze hebben altijd de vertrekken en levens van de betere stand opgevulijkt. Van Cranach, Teniers en Titiaan, tot Ingres, Courbet, Rops, Dali... De Demoiselles zijn geprint, ze hebben het formaat en zien er uit als foto's. Zoals alle fotografische naakten activeren ze, verhevigd door de aanspraak op 'echtheid' van het medium, en allicht gender-gebonden, de onzuivere interesse die elk onthullend beeld vanzelf opwekt. Maar het gaat in werkelijkheid om letterlijk en figuurlijk zeer gelaagde fotoshopschilderijen, waarbij een foto van een bloot meisje tegen een infini slechts het beginbeeld en een onderdeel van de ondertekening is, niet méér dan één van de tientallen lagen die alle samen het eindbeeld opleveren. Het gefotografeerde model is louter spoor, het lost op in digitale pixels. Van het naakte model rest enkel nog een fantoom – een demoiselle. Het vooruitzicht van onthulling, de hint van een geheim lokt evenwel de voyeuristische, penetrerende blik in het beeld. De voyeur realiseert zich slechts nadien, te laat, dat

- 1 Paul De Vylder, *Demoiselle tâtonneuse*.
- 2 Leonardo da Vinci, *Uomo Vitruviano*, ca. 1490.
- 3 Albrecht Dürer, *Vier Bücher von menschlicher Proportion*.
- 4 Albrecht Dürer, *Vier Bücher von menschlicher Proportion*.
- 5 Paul De Vylder, *Armure de demoiselle engogée*.

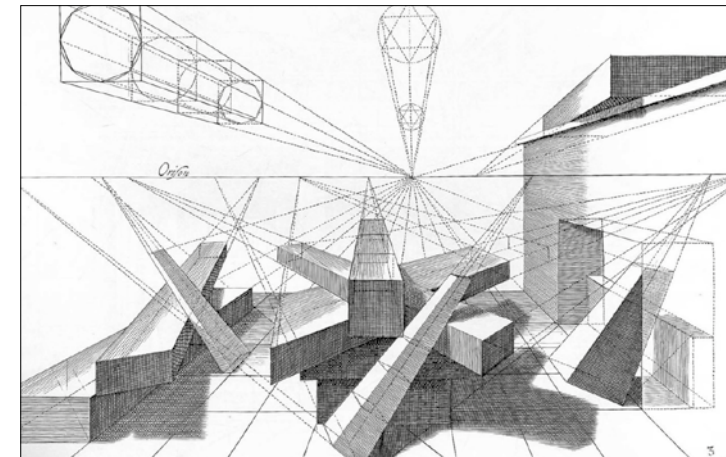
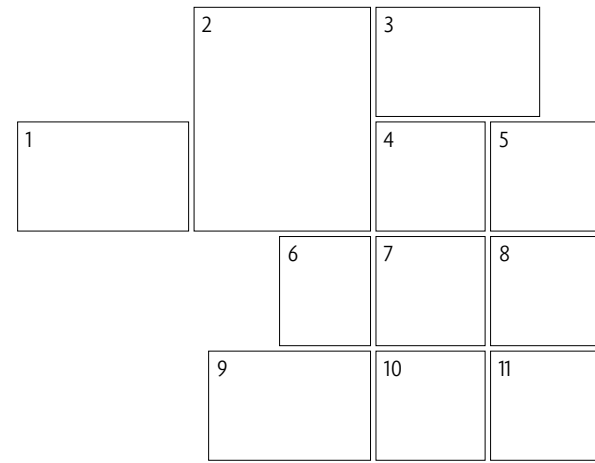
1	2	
3	4	5

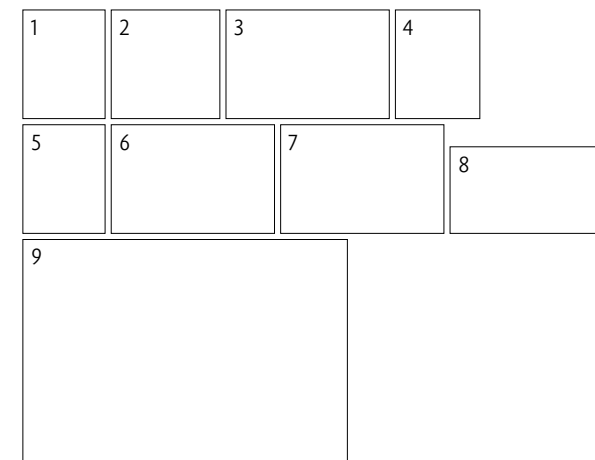
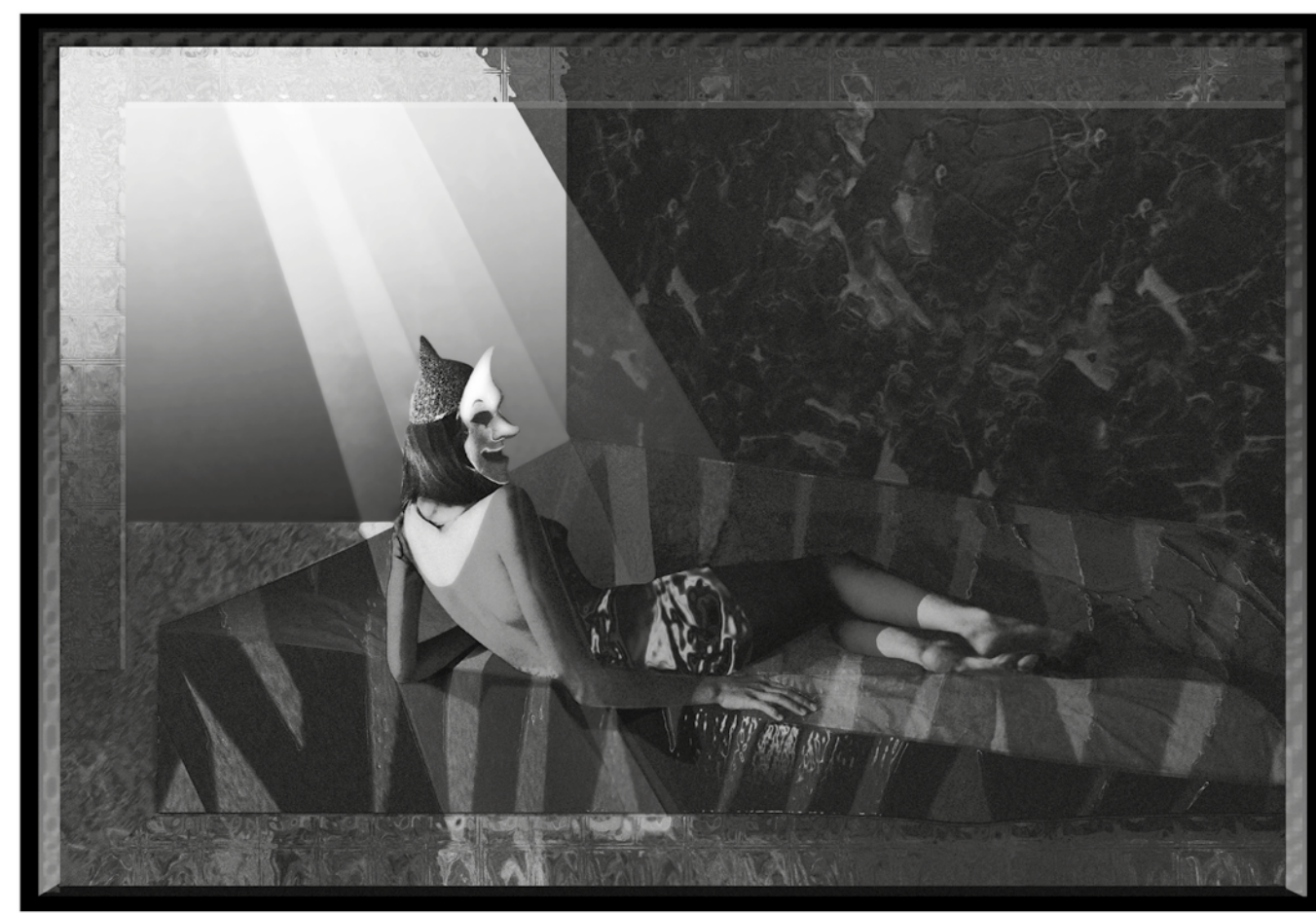
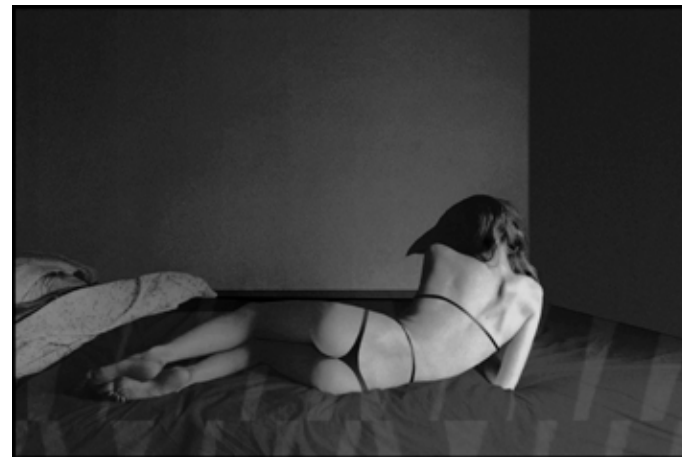
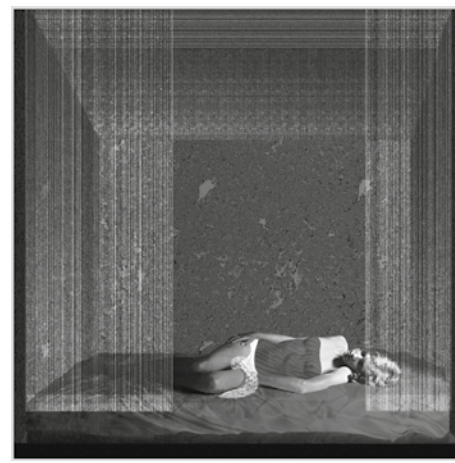
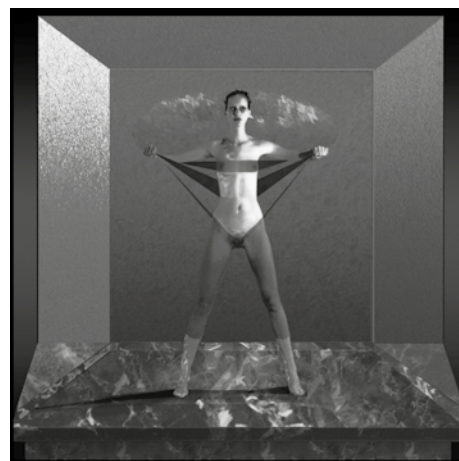
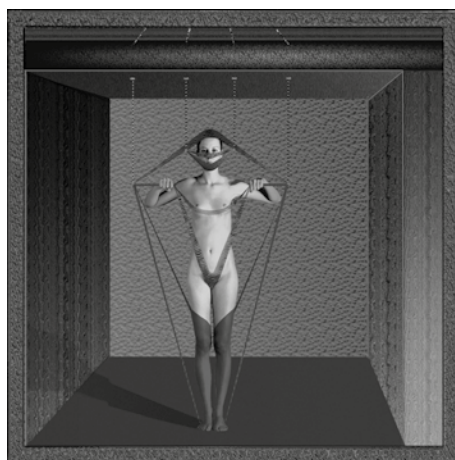
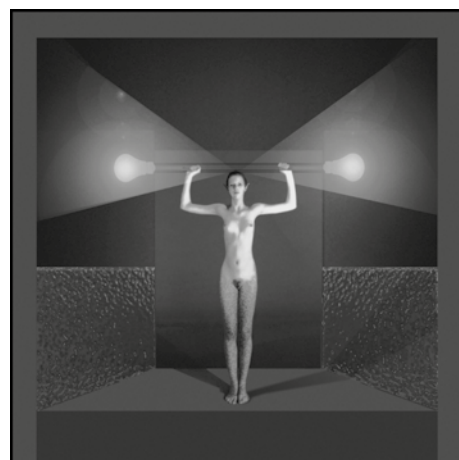
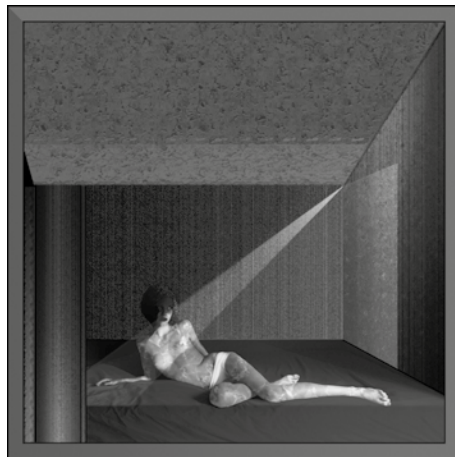
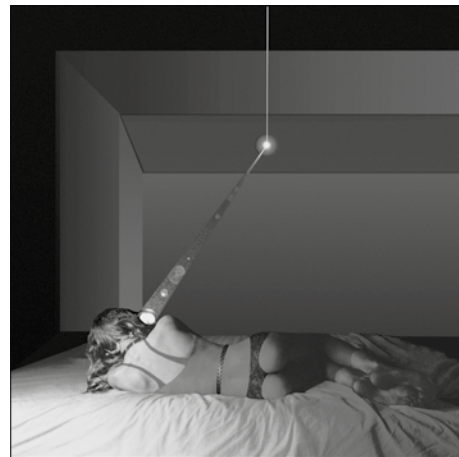
1	2		
31	4	5	6
7	8	9	

- 1 Paul De Vylder, *La diseuse de vérité*.
- 2 Jan Van Eyck, *Lucca Madonna*, ca. 1437.
- 3 Paul De Vylder, *Snake Goddess (I)*.
- 4 Anónimo, *Berg-Madonna*, ca. 1730.
- 5 Paul De Vylder, *La demoiselle magicienne*.
- 6 Heilige Maagd Moeder van Barmhartigheid, ca. 1445.
- 7 Paul De Vylder, *Snake Goddess (II)*.
- 8 Minoische vrouwenfiguur, ca. 1600–1500 v. Chr.
- 9 Slangengodin, Knossos, ca. 1650–1550 v. Chr.,

- 1 Fra Angelico, *Annunciatie*, 1425–1426.
- 2 Paul De Vylder, *Un regard moyenâgeux*.
- 3 Hans Vredeman de Vries, *Perspective*, 1604–1605.
- 4 Paul De Vylder, *A private vision*.
- 5 Paul De Vylder, *Voyeur Voyante*.
- 6 Raymonde Guerge (1894–1995), *La danseuse au deux boules*.
- 7 Paul De Vylder, *Les ampoules de la faunesse*.
- 8 Paul De Vylder, *Automaton*.
- 9 Romeyn de Hooghe, *Hieroglyphica*, ca. 1680.
- 10 Paul De Vylder, *Sekhmet: de meesters van de angst*.
- 11 Paul De Vylder, *Was glänzt, ist für den Augenblick geboren*.

- 1 Tiziano Vecellio, *Kardinaal Filippo Archinto*, 1558.
- 2 Paul De Vylder, *Venus pudica (recumbans in cubiculo/rustend in een kamertje)*.
- 3 Paul De Vylder, *Lilith: de grootmoeder van de duivel*.
- 4 Romeyn De Hooghe, *Hieroglyphica*, ca. 1680.
- 5 David Teniers (1610–1690), *De verzoeking van de heilige Antonius de Heremiet*.
- 6 Paul De Vylder, *Metamorfose van een nimf (met kristallijn kastje)*.
- 7 Paul De Vylder, *Shapeshifting odalisque (Nagual)*.
- 8 Jean Auguste Dominique Ingres, *Grand Odalisque*, 1814.
- 9 Paul De Vylder, *Moonface*.